

Samengesteld Blad

Inhoud

Excursies 3e kwartaal	2
Lezing Paul Schrijvershof.	6
Weidevogels Hitland	7
Vroegere vogels	9
De keuze van Paul	11
De brandnetel	12
Ilse Jonker schildert	16
Leestip	17
Wist je dat...	19
Algemene info	20

Van het bestuur

Summertime..... and the livin' is easy

Het is hoogzomer en het is goed om te zien hoe allerlei gemeenten hun maaibeeld ecologisch hebben aangepast en gefaseerd zijn gaan maaien. Dat geldt ook voor de boeren in Hitland die hart voor de weidevogels hebben. Over de ervaringen van de Werkgroep Weidevogelbescherming dit eerste seizoen schrijft Eric Stockx een verslag in dit Samengesteld Blad.

Deze aflevering staat weer vol met bijdragen van onze leden: Ilse Jonker roept in haar bloemenschilderij een hoogzomerse sfeer op. Paul Bergmans sluit in "De keuze van..." prachtig aan bij de vraag van Erica Griffioen in haar rubriek "Wist je dat..." wie er een man of vrouw oorworm kon fotograferen. Paul kiest een foto van Ruud van Middelkoop. Er volgt een nieuwe uitdaging in de rubriek "Wist je dat..." en het heeft te maken met de stand van de balkjes in schapenogen.

En verder in dit nummer staat een bespreking van "De gevleugelde geschiedenis van Nederland; de Nederlanders en hun vogels", wordt de Morinelplevier bejubeld en krijgt de boeiende brandnetelfamilie gepaste aandacht.

Paul Schrijvershof start de lezingencyclus in september met een dialezing over libellen. Daaraan voorafgaand leidt hij ons op 5 augustus naar Erp om daar op zoek te gaan naar libellen. Dat is dus een van de wekelijkse excursies waarvoor Eric Stockx het programma heeft samengesteld en waarmee dit nummer begint.

Een fijne zomer gewenst en veel leesplezier!

Excursies 3e kwartaal 2023

1 juli 2023 **Hoek van Holland**

In de duinen van Hoek van Holland gaan we onder leiding van Karel Gort op zoek naar interessante planten, met name de eetbare als dessert bij zijn lezing over dit onderwerp. Aanmelden via e-mail bij Eric Stockx.

8 juli 2023 **De Brand**

De Brand is een natuurgebied ten noorden van Udenhout en Biezenmortel. Het bestaat uit vochtige graslanden en hakhoutbossen en wordt doorsneden door het riviertje de Zandley. De bijzondere diersoorten zijn de kamsalamander, de boomkikker en de medicinale bloedzuiger. Er leven dassen, vossen en edelherten en veel vogelsoorten, waaronder 5 soorten spechten. Ook zijn er in dit gebied zeer veel soorten insecten, zodat aangeraden wordt je te beschermen tegen de vele muggen en teken.

Wij gaan op zoek naar de boomkikker, die graag zit te zonnen op bladeren van de braamstruiken en ook vinden we misschien de kleine ijsvogelvlinder.

Parkeren tegenover restaurant De Baron van Udenhout- Schoorstraat 37 - 5071 RC Udenhout.

Gids: Marjolein Kleijze. Aanmelden via e-mail bij Eric Stockx.

15 juli 2023 **Kennemermeer**

Na verlenging van de Zuidpier van IJmuiden in de jaren 60 ontstond er een nieuw strand. Door zandwinning voor de kustbescherming daar en bebouwing ontstond dan het Kennemermeer. Het hele gebied werd beschermd natuurgebied ter compensatie van natuurverlies. Het wordt nog steeds onderhouden door de werkgroep Vrijwilligers van Vrienden van het Kennemerstrand van KNNV Haarlem. In dit duingebied achter het Kennemermeer groeien veel bijzondere planten zoals: Sterzegge, Bonte Paardenstaart, Rond Wintergroen, Zomerbitterling, Teer Guichelheim en Bitterkruidbremraap. Waarschijnlijk vinden we er ook

weer de Moeraswespenorchis, Honingorchis en Groenknolorchis. Er zijn ook veel vlinders en andere insecten. In de bosjes zitten veel vogels en als we nog tijd hebben kijken we nog welke vogels er bij de Zuidpier zitten. Betaalde parkeerplaats: Kennemerstrand, IJmuiden. Aanmelden via e-mail bij Eric Stockx.

20 juli 2023 **Door-de-week excursie naar de Beninger Slikken**

De Beninger Slikken worden aan twee kanten begrensd door het Spui en het Haringvliet. Met name door de vogels is het een interessant gebied om doorheen te wandelen en vanuit de aanwezige kijkhut te bekijken. Aanmelden via e-mail bij Hans Boekhout.

22 juli 2023 **Vogelgebieden op Walcheren**

We bezoeken in principe (als de tijd het toelaat) 3 vogelgebieden op Walcheren:

1. Sint Laurens weihoek. Weidevogelgebied. Zandvoortseweg, Grijskerk
2. Oude Veerseweg / Zanddijkseweg 14, Veere. Eind van de Bergweg staat vogelkijkscherm. Weidevogelgebied. Wandelen vanaf parkeerplaats Zanddijkseweg/Oude Veerseweg, Middelburg (4,5 km).
3. Noordervroon, Westkapelle. Oude Zandweg 37, Westkapelle.

Aanmelden via e-mail bij Hans Boekhout.

29 juli 2023 **Korendijkse Slikken**

Eind jaren zeventig heeft Natuurmonumenten de Korendijkse Slikken in de Hoeksche Waard in beheer gekregen. Toen waren de slikken een dichte ruigte. Koeien, schapen en paarden werden ingezet om de slikken te begrazen. Delen werden gemaaid en zo veranderde de slikken in een gebied waar veel vogels broeden. Tot half juli is het gebied dan ook ontoegankelijk. Er groeit veel Heemst. De kijkhut biedt een mooi uitzicht over Spui en Haringvliet. De afgelopen jaren zagen we er veel Koninginnepages vliegen en in de verte de Zeearend! Aanmelden via e-mail bij Greetje de Back.

5 augustus 2023 **Landgoed De Leijgraaf bij Erp**

Paul Schrijvershof is deskundige op gebied van Libellen, vlinders en vogels. Hij neemt ons mee naar de Leijgraaf bij Erp. Daar zoeken we naar de Bandheidelibel, Zuidelijke Glazenmaker, de Kanaaljuffer en Metaalglanslibel en mogelijk gaan we nog naar een ander interessant gebied in de buurt.

De Leijgraaf ligt aan de rand van de Peelrandbreuk. In het laaggelegen gebied werd een beek gegraven in de 14^e eeuw om het kwelwater van deze breuk af te voeren van de wijstgronden. Leijgraaf betekent: "geleide gegraven loop". Dit water is rijk aan ijzer, maar voedsel en zuurstofarm. Daardoor is hier een speciale flora en fauna en vliegen er daar nog vele zeldzame Bandheidelibellen. De loop werd in de 60-er jaren gekanaliseerd om het gebied nog meer geschikt te maken voor landbouw. De Leijgraaf werd zo'n 20 jaar geleden aangewezen als ecologische verbindingzone. Sindsdien zijn de oevers veel natuurvriendelijker ingericht. Aanmelden via e-mail bij Eric Stockx.

12 augustus 2023 **Tongerense Beek bij Epe**

In Landgoed Tongeren (Veluwe) gaan we onder leiding van gids Maarten Langbroek op zoek naar korstmossen, planten en vogels. Onze gids Maarten Langbroek is een ecooloog en kent dit gebied in Epe heel goed. Hij weet heel veel de planten, korstmossen en vogels. Aanmelden via e-mail bij Betty van Middelkoop. Let op: dit is een excursie met een externe gids. Kosten: € 5.

17 augustus 2023**Door-de-week excursie naar de Tenellapas en Voorne's Duin**

De omgeving van de Tenellapas in het duingebied bij Oostvoorne is ingericht als heemtuin. We bekijken de aanwezige planten en libellen. Daarna wandelen we richting het Brede Water en letten op alles wat groeit en vliegt. Aanmelden via e-mail bij Hans Boekhout.

19 augustus 2023**Tiengemeten**

Vrijwel ieder jaar gaan we een keer naar het eiland Tiengemeten. We volgen er de ontwikkelingen in de natuur sinds er dijken zijn doorgestoken en kreken zijn gegraven en de getijden er vrij spel hebben. Opvallend is de overdadige begroeiing van Late Guldenroede die bedreigend is voor andere planten. We vinden er altijd wel ruim 20 soorten, o.a. Klein vlooienkruid, Goudknopje, Rode en Blauwe waterereprijs en Grote kattenstaart. Om de diversiteit een beetje te vergroten zijn verschillende stukken ingezaaid met akkerbloemen. We gaan er tientallen soorten vogels zien, en hopelijk ook de Zeearend. We vertrekken met de pont vanaf de Nieuwendijk in Zuid-Beijerland om 10.00 uur. Lidmaatschap Natuurmonumenten geeft korting op de overtocht die het beste van tevoren digitaal geregeld kan worden. Aanmelden via e-mail bij Greetje de Back.

26 augustus 2023**Kampina**

We verkennen een ander deel van Kampina dan vorige keren. Afhankelijk van recente waarnemingen, zoeken we een route tot maximaal 6 km. voor vogels, libellen, vlinders en planten. Hopelijk vinden we een Koraaljuffer, Bruine Korenbout, Zwarte Specht, Boompieper, Boomleeuwerik en mogelijk de Zwarte Ooievaar en Wespendif. Aanmelden via e-mail bij Eric Stockx.

2 september 2023**Amsterdamse Waterleidingduinen**

In dit mooie duingebied laten we ons verrassen door vogels en libellen (en ongetwijfeld ook door damherten). Aanmelden via e-mail bij Eric Stockx.

9 september 2023**Ewijkse Plaat**

In dit seizoen groeien op de rivieroever van de Waal amaranten, ganzenvoeten en meldes. Bram van Vliet begeleidt ons bij het vinden van deze bijzondere plantenfamilies. Na de laatste grote zandafgraving in 1989 heeft de natuur vrij spel gekregen op de Ewijkse Plaat, een schiereiland. Er is geëxperimenteerd met begrazing door Konikpaarden en runderen. Het gebied bestaat nu uit ruigtes en graslanden met elk hun specifieke flora. Let op: dit is een gegidste excursie: € 5,00 pp. Aanmelden via e-mail bij Greetje de Back.

16 september 2023**Brabantse Biesbosch**

De najaarstrek is op gang aan het komen en dat gaan we in dit gebied zien en beleven. Aanmelden via e-mail bij Hans Boekhout.

21 september 2023**Door-de-week excursie naar de Zevenhuizerplas en Eendragtspolder**

In dit bekende gebied ten noorden van Rotterdam is als het om vogels gaat altijd wat te beleven, zo leert de ervaring. We gaan het zien! Aanmelden via e-mail bij Hans Boekhout.

23 september 2023**Paddenstoelenexcursie Kasteel Duivenvoorde en Ter Horst**

Onze gids Theo Strik zal ons de paddenstoelen tonen, zoals daar zijn: Reuzenzwam, Roodsteelboleet, Russula's etc.

Hierna kunnen we ook naar het nabijgelegen kasteel Ter Horst gaan, om daar naar de paddenstoelen te kijken.

Toegangskaat Landgoed Duivenvoorde: 1,50 euro bij ticketautomaat

Parkeerticket: 3,50 euro bij ticketautomaat

Voor de gids: 5 euro p.p.

Aanmelden via e-mail bij Eric Stockx.

30 september 2023**Gasthuisbevang en Zuidkust Schouwen**

Het Gasthuisbevang is tegenwoordig de Schouwse toplocatie voor steltlopers. De najaarstrek is gaande, dus laten we ons graag verrassen. Aanmelden via e-mail bij Hans Boekhout.

Het e-mailadres om je aan te melden is knnvijenl@live.nl

De vertrekplaats is ov-knooppunt Capelsebrug, bij de parkeerplaats van de vrachtauto's. We vertrekken op zaterdag om 8.30 u en op door-de-weekse dagen om 9.30 u.

Dit excursieprogramma is lang van te voren gemaakt, er kan altijd iets veranderen. Kijk daarom minstens een dag van te voren op onze website: <https://ijsselenlek.knnv.nl/>

Lezing Paul Schrijvershof op 19 september

Paul Schrijvershof laat in zijn dialezing zien welke libellen er zoal in onze omgeving te zien zijn, met de nadruk op het najaar. Tevens staat hij stil bij de klimaatverandering en wat dat voor libellen betekent. Op 5 augustus gaat de excursie onder leiding van Paul naar Erp (Noord-Brabant), waar we o.a. op zoek gaan naar de Bandheidelibel en de Zuidelijke glazenmaker.

De lezing wordt zoals gebruikelijk gegeven in Buurtcentrum 'De Fluit', Wiekslag 3, Capelle a/d IJssel. Aanvang 20 uur. De toegangsprijs is €3, incl. koffie of thee.

Verslag van de werkgroep Weidevogels Hitland

Kievitsnest in Hitland

De aanleiding tot vorming van de Werkgroep Weidevogels Hitland door SNC (Stichting Natuurvrienden Capelle) was dat er steeds minder Grutto's en Tureluurs gehoord en gezien worden in Hitland. Vroeger was er een Natuurwacht van Krimpen aan den IJssel, die met vrijwillige weidewachters de weidevogels en hun nesten en jongen telden, samen met 4 boeren. Na de opheffing van de Natuurwacht en het steeds afnemen van succesvolle broedpogingen, zijn deze weidewachters ermee gestopt enige jaren geleden.

Er zijn nu nog 2 boeren, die een contract hebben om weidevogels te beschermen. Eén boer mogen we helpen om de nesten en kuikens te beschermen en hij heeft wel contact met die andere boer. Al die jaren is deze boer verder gegaan met het beschermen van zijn weidevogels.

In samenwerking met KNNV IJssel en Lek zijn we dit jaar begonnen met 5 vogelwachters. We hebben 3 lessen gevolgd bij Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard. We leerden veel over het gedrag van weidevogels, hun nesten en kuikens en over de predatoren. We zijn sinds april tot half juni 1 x per week bij die boer geweest om weidevogels te observeren en tellen. We zoeken ook naar nesten en jongen voor er een veld gemaaid wordt. We onderzoeken welke predatoren er zijn en hoeveel slachtoffers. Alles wordt ingevoerd in de Boerenland Monitor-app op onze mobiele telefoon.

Zelf vonden we maar 1 Kievitsnest en zagen we 2 Scholeksterjongen , 2 Kievitsjongen en 2 Tureluursjongen. Ook 2 gepreede Knobbelzwanen, 2 Eenden, 1 Visdief en 1 dood Kievitsjong.

De boer had zelf nesten gevonden die uitkwamen van: 5x Kievit, 3x Tureluur, 3x Grutto, 1x Scholekster, 1x Slobeend met 11 eieren die wel verloren gingen.

We inventariseren ook de rest van Hitland op weidevogels. We zien daar In het begin een redelijk aantal Tureluurs en Grutto's, maar later minder aantallen. Ze foerageren ook buitendijks bij Hitland en grote groepen Kieviten en Scholeksters foerageren ook op de weilanden.

Volgend jaar willen we met een grotere groep werken voor de weidevogelbescherming in Hitland. Wil je meedoen, geef je dan op per mail: eric@natuurvriendencapelle.nl.

Hopelijk kunnen we nog lang genieten van het geluid van Tureluurs en Grutto's in Hitland.

Eric Stockx

Vroegere vogels

De Morinelplevier

(Tijdens ons uitstapje naar Texel in mei zagen we deze vogels)

“De Morinelplevieren, die ons tot op zeer korte afstand laten naderen, geven aan hogere gronden de voorkeur. Mooier getekende vogels zijn er haast niet denkbaar. Ook bij hen neemt het bruin een belangrijke plaats in, maar de borst is donkerblauwgrijs en daartussen bevindt zich een fraai gebogen afscheiding, een smal wit bandje met zwarte zoom. Denk daarbij nog lange, brede, lichtgele strepen aan kop en hals en ge kunt u indenken, wat een voorrecht het is met zulk een vogel kennis te maken.”
(Uit: “Texel, het vogeleiland”, J. Drijver, Amsterdam, 1934)

“Een in ons land tamelijk weinig voorkomende vogel is de Morinelplevier. Zijn normale broedgebied strekt zich uit van Schotland en Zuid-Noorwegen tot bij de Witte Zee; vergeleken met vele andere soorten in het noorden is hij evenwel nergens talrijk. In ons land wordt hij slechts op weinig plaatsen regelmatig op de trek gezien; een daarvan is “De Beer”, het zo ernstig bedreigde en al zwaar geschonden natuurreserveaat bij Hoek van Holland. Daar houden zij zich ieder jaar in klein aantal op in het laatst van augustus of het begin van september, op de voorjaars trek daarentegen maar zelden. Dat zal wel een kwestie van voedsel zijn. Leggen de Franjepoten al weinig vrees voor de mens aan de dag, met de Morinelplevieren kunnen zij zich in dat opzicht toch niet meten. Tot vlak voor onze voeten durven zij zich wagen. Tijdens het broeden hebben zij er geen bezwaar tegen zich over kop en rug te laten aaien of zich met nest en al van de grond te laten opnemen. Wie daar meer van weten wil, moet de avonturen maar eens lezen die de Zweed Bengt Berg in Lapland met deze vogel beleefde.
De Morinel broedt als regel op hooggelegen plaatsen, maar nu heeft hij ons de verrassing van ons leven bezorgd door in de Noordoostpolder te gaan broeden, vier meter beneden A.P.! Dat feit werd vastgesteld in 1961, toen er twee nesten werden gevonden. Wie de haast onafzienbare aardappel- en bietenvelden daar

kent, vraagt zich af of wel alle nesten gevonden werden en of de vogels er al niet eerder tot broeden zijn gekomen. Het staat in elk geval vast, dat de laatste jaren herhaaldelijk Morinelplevieren in die polder werden waargenomen, het meest in het voorjaar. De beide paren hebben hun drie eieren veilig kunnen uitbroeden. Dat wekte goede verwachtingen voor een min of meer blijvende vestiging. In 1962 zijn er geen nesten gevonden, doch de vogels werden weer op enige plaatsen waargenomen onder omstandigheden, die op broedgevallen kunnen duiden. Nu maar afwachten wat de toekomst zal brengen.”

(Uit: “Vogeltrek en trekvogels”, J. Drijver, Amsterdam, 1963)

“Als het vrouwtje de eieren heeft gelegd, beschouwt zij haar taak als volbracht. Zij kijkt er verder niet meer naar om, maar laat alles over aan het mannetje, dat zowel de eieren bebroedt als de jongen grootbrengt.”

(Uit: “Vogels van wad en slik”, M. de Jong, Bussum, 1963)

Hans Boekhout

De keuze van Paul

Een lastige klus: één mooie foto kiezen, en niet door een schaars aanbod.

Ik zie 1000 prachtige foto's; de ene soort oogt nog bijzonderder in vorm en kleur dan de andere. Ik blijf hangen bij de gewone oorworm, de *forficula auricularia*, messcherp en in prachtig licht gevangen, een foto van Ruud van Middelkoop.

Aan de tang en het aantal rugplaten te zien, is het een vrouwtje. Ze lust alles, maar zo'n zacht mals blaadje als waar zij hier op zit, heeft haar voorkeur. Iedereen kent deze 'oorkruiper' maar niet iedereen heeft haar weleens goed bekeken anders zou de uitdrukking 'een gezicht als een oorworm' allang zijn uitgebannen. Ze ziet er zo bloedmooi uit met die grote nieuwsgierige ogen in die prachtige kastanjekop, dat ze vast snel de aandacht van een mannetje zal trekken. Daarna zal ze de rest van haar leven wijden aan de liefdevolle verzorging van haar eitjes en nimfen. Maar eerst nog wat eten.

Het gewone is dikwijls heel bijzonder.

Paul Bergmans

What's in a name: de Brandnetel

“Urtica heeft de naam gekregen van het branden want als men die aanreakt ontsteekt sy onze handen.”

We hebben het hier over de Brandnetelfamilie *Urticaceae*.

De grote, kleine en zuidelijke brandnetels van het geslacht *Urtica* zijn immers nogal prikkelbaar. Maar niet elke soort is prikkelbaar. Het mooiste geslacht is glaskruid *Parietaria*. Groot en klein glaskruid uit het geslacht poetsen er vaak op los. Een knus en gezellig geslacht is Slaapkamergeluk *Soleirolia*.

De meest voorkomende brandnetel is de Grote brandnetel *Urtica dioica*. Met kruipende en sterk vertakte wortelstok. De Grote brandnetel is meestal tweehuizig. De vrouwelijke met lange, de mannelijke met korte zijtakken. De Grote brandnetel heet in het Fries: Grutte brandnetel en in het Engels: Stinging Nettle. Volksnamen: Duivelskruid, Broeinetel en Tengel.

Van de laatste volksnaam komt het gezegde: “Blijf met je tengels er vanaf!”

De Grote brandnetel *Urtica dioica* dient als voedselplant voor het grootste aantal vlinder-soorten zoals: de Atalanta *Vanessa atalanta*, de Dagpauwoog *Inachis io* en de Kleine vos, *Aglais urticae*.

Foto rechts: Ontpopping *Atalanta Vanessa atalanta*

De Kleine brandnetel *Urtica urens* is een eenhuizige, felgroene, eenjarige plant met penwortel. De jeugdige stekels zijn nog venijniger jeukverwekkers dan de Grote brandnetel *Urtica dioica*. De Kleine brandnetel is vermoedelijk van Zuid Europese oorsprong.

Zuidelijke brandnetel *Urtica membranacea* is een plant met een Middellandse-Atlantische verspreiding. Oorspronkelijk kwam zij voor in het gehele Middellandse Zeegebied en in de kustgebieden van de Atlantische Oceaan van Portugal tot in Bretagne.

Kleine brandnetel
Urtica urens

Zuidelijke brandnetel
Urtica membranacea

Weetjes

Vroeger werden van brandnetels in de twaalfde tot de achttiende eeuw brandnetelvezels in Europa geweven tot huishoudlinnen 'neteldoek' gemaakt.

In Turkmenistan verweefden de vrouwen dikwijls neteldraad samen met zijde en men liet het weefsel doorgaan voor pure zijde.

Volgens een Deens volksverhaal groeit de brandnetel alleen op plaatsen waar het bloed van onschuldigen heeft gevloeid.

Op de zaterdag voor de langste zomerdag van het jaar 2002 werkte de Engelse boer Simon Sleigh binnen een uur 23 meter aan brandnetels weg.

Het nuttigen van brandnetels is op zichzelf niet zeldzaam: er zijn zat drankjes en theetjes die van brandnetel worden getrokken.

Neem bijvoorbeeld brandnetelkaas. Je moet ervan houden...

En een lekker soepje van jonge brandnetel-scheuten is niet te versmaden (als je er maar een uitje doorheen doet 😊)

Op Sicilië eet men nog rauwe brandnetel, na ze eerst tegen de broekspijpen te hebben geslagen en dus de prikkende netelharen te hebben gebroken.

Een remedie als je geprikt wordt door een brandnetel is gelijk Hondsdraf *Glechoma hederacea* of Weegbree *Plantago* fijn wrijven en erop smeren. Beide staan eigenlijk altijd in de buurt. Wel of niet bloeiend: 't maakt niet uit, het helpt echt! Huhu? Hoe ziet de Hondsdraf er eigenlijk ook alweer uit?!?!

Oh ja...
Hondsdraf
Glechoma hederacea

Een heel ander geslacht

Het geslacht Glaskruid *Parietaria*. Nederland kent twee soorten Glaskruid die moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn.

➤ Eerste soort: Groot glaskruid *Parietaria officinalis*

Grote heldergroene bladeren. Aan de onderkant van de stengel min of meer hol. Schutblaadjes en de lengte van de nootjes zijn doorslaggevend bij het determineren. Vaak wordt Groot glaskruid *Parietaria officinalis* aangetroffen in loofbossen bij (voormalige) kloosters, kastelen of buitenplaatsen. In de Hollandse binnenduinen wordt hij regelmatig aangetroffen. De naam glaskruid is verkregen door het gebruik van de bladeren als poetsmiddel voor glas.

➤ Tweede soort: Klein Glaskruid *Parietaria judaica*

De stengels zijn liggend, opstijgend of soms rechtopstaand en niet hol. Dieprode stengel en dichtbehaard. De drie schutblaadjes van de tweeslachtige bloemen zijn aan de voet met elkaar vergroeid. Klein glaskruid *Parietaria judaica* groeit met name in steegjes.

← Groot glaskruid
Parietaria officinalis
Klein Glaskruid →
Parietaria judaica

➤ Het geslacht Slaapkamergeluk *Soleirolla*

Slaapkamergeluk *Soleirolla soleirolii* is een plant afkomstig uit het Middellandse zeegebied. De plant is genoemd naar Henry Augustin Soleirol, een Franse kapitein en botanist op Corsica (geboren in 1792) of naar Joseph-François Soleirol (1781-1853).

Als je gepoetst bent of je bent een beetje prikkelbaar,

kijk dan even naar het slaapkamergeluk ... ...

Referenties: Compendium van rituele planten in Europa.

Karel Gort

Ilse Jonker schildert...

“Indruk van een mooi plekje in de Krimpenerwaard. De zon scheen en rondom een feest van kleurige bloemen en zoemende bijen. Dat maakt blij.”

Ilse Jonker

Leestip

Gevleugelde geschiedenis van Nederland

“Met nieuwe ogen vol verwondering naar vogels en hun geschiedenis kijken” was de opdracht aan de medewerkers van dit boek dat een gevleugelde geschiedenis van Nederland wil zijn, aldus Jan Luiten van Zanden, één van de de redacteurs van dit boek. Dertig auteurs schrijven vanuit hun discipline over vogels. Ik beperk me tot het noemen van een paar bijdragen.

De paleontoloog Jelle Reumer opent met ‘De fossiele vogels van Nederland’. Tal van fossielen zijn onderzocht en door middel van CT-scans en 3D-printer weer tot een geheel gemaakt. Aan de vondst van botten die opgeraapt zijn bij de Tweede Maasvlakte en de Zandmotor blijken die van o.a. reuzenalken afkomstig te zijn. Deze ‘pinguïn van het Noorden’ kwam van nature in Nederland voor. Hij is uitgestorven in 1844.

Erwin Mantingh schrijft in 'Ik probeer mijn pen' – een zin die inmiddels opgenomen is in de historische Canon van Nederland - over de ganzenveer als schrijfinstrument. In de 8^e eeuw was de veer nog nauwelijks bekend als pen waarmee geschreven kon worden. Alleen de vijf buitenste handpennen van de vleugel komen vanwege hun stevigheid in aanmerking als schrijfgerei en dan is er nog een verschil tussen links- en rechtshandige schrijvers en de keuze van linker en rechter vleugel. Menig kopiïst zal verzuchtingen geslaakt hebben als er weer een nieuwe pen geslepen moest worden totdat die geschikt was voor zo'n precisiekarwei dat kopiëren heette.

Er wordt geschreven over soorten vogels die gegeten werden aan de hand van onderzoek in beerputten. Over de capriolen die Vincent van Gogh uithaalde om vogelnesten, vogels en eieren te kunnen tekenen en schilderen, over de papegaai als statussymbool, over hoe de familie Van der Valk aan haar Toekan kwam, over de functie van postduiven vanaf de 80-jarige oorlog tot in WO II.

Aan de Kievit, 'oude vriend van de Nederlander', is een apart hoofdstuk gewijd. Caspar Beckers en Rob Lenders schrijven o.a. over de merkwaardige gewoonten rondom het eerste kievitseizoen. Dankzij het ringen van Kieviten door Cor van der Starre is bekend geworden dat de oudste kievit 25 jaar is geworden. Dat was in 1963.

Esther van Gelder duikt in de activiteiten van Sepp en Nozeman. Bijzonder groot is de bijdrage geweest van vader en zoon Sepp, die gravures maakten van vogels op ware grootte, met daarbij een tekst van de natuurkenner Cornelius Nozeman. De afleveringen van één vogel met twee pagina's tekst verschenen tussen 1771 tot 1829. Het resulteerde in vijf delen met ieder 50 platen onder de titel "Nederlandsche vogelen". Een paar jaar geleden is er een facsimile-uitgave van verschenen. Hun werk wordt nog altijd beschouwd als een hoogtepunt in de ornithologie. Verschillende auteurs van "De gevleugelde geschiedenis van Nederland", verwijzen in hun bijdrage naar dit bijzondere werk.

De laatste hoofdstukken gaan over het belang van tellen en kijken. Jac. P. Thijssen komt rond 1900 met zijn bewering: "Zulk een telling (*van soorten die hier broeden*) is eigenlijk beslist noodig, indien men zich een oordeel wil vormen over den voorspoed of den achteruitgang van bepaalde vogelsoorten, iets dan in dezen tijd, nu de vraagstukken van bescherming en vervolging aan de orde van de dag zijn, niet van belang is ontbloot." (p. 403)

Na WO II werden op diverse plaatsen vogelwerkgroepen van de KNNV opgericht. Inmiddels zijn er allerlei organisaties die zich met vogels bezighouden en de amateurs van weleer worden nu 'citizen scientists' genoemd. Op de resultaten van hun tellingen wordt wetenschap bedreven.

Het laatste hoofdstuk gaat over de toegenomen belangstelling voor vogels in coronatijd. Alles was dicht, maar de bossen en parken waren open. Jaap Tielbeke schrijft over zijn ervaringen en hoe ontspannen en tegelijkertijd opwindend het kijken naar vogels is. Hij eindigt met een citaat van Jonathan Franzen in diens essay 'Waarom vogels ertoe doen':

"Het drastisch anders-zijn van vogels is wezenlijk voor hun schoonheid en hun waarde. Ze zijn altijd onder ons, maar nooit aan ons onderworpen."

'Gevleugelde geschiedenis van Nederland; De Nederlanders en hun vogels.'
Onder redactie van Jan Luiten van Zanden, Helena Cordacev en Erik de Bruin,
Uitgeverij Ambo/Anthos, Amsterdam, 2022; 496 p.; € 45,00

Greetje de Back

Wist je dat...

Wist je dat..... schapen zorgen dat de balkjes in hun ogen altijd parallel aan de horizon staan?

Schapen zijn geen jagers, maar wel prooidieren. Ze jagen nergens op, ze hoeven alleen te eten en goed op te letten of er geen roofdier aankomt. Nu zijn schapen heel goed in staat een groot gebied in het oog te houden. Dat komt, omdat hun iris niet rond is, maar uit een balkje bestaat. Door de twee balkjes links en rechts van hun kop, kunnen ze bijna 360 graden van het veld in de gaten houden. Als ze rechtop staan, kun je die ogen gemakkelijk fotograferen. Nu komt het voor mij interessante. Als ze zich naar het gras buigen om te eten, zouden ze 180 graden lucht zien en een heel smal reepje land. Dat zou natuurlijk levensgevaarlijk zijn. Nu blijkt, dat ze hun ogen draaien als ze hun kop naar beneden buigen, zodat ze nog steeds bijna 360 graden om zich heen kunnen kijken. Alleen, dat is bijna niet te fotograferen, want zodra je dichterbij komt, richten ze hun kop op.

Dus de uitdaging van deze 'Wist je dat....' : Wie maakt een foto van een grazend schaap, waarop je de ogen kunt zien? Bij mijn laatste poging werd Hans door een schaap gebeten, dus wees voorzichtig!

Erica Griffioen

Algemene informatie

Het bestuur van de KNNV-afdeling IJssel en Lek:

Voorzitter: Hans Boekhout (hansboekhout@icloud.com)

Secretaris en lezingen: Greetje de Back (debackfibbe@gmail.com)

Penningmeester en ledenadministratie: Kjell Nilsen (kenilsen@xs4all.nl)

Natuurhistorisch secretaris: Eric Stockx (estockx@gmail.com)

Algemeen lid: Sonja Hanedoes (sonjahanedoes@gmail.com)

Lidmaatschap:

De kosten van het lidmaatschap bedragen ingaande 1 januari 2022 € 35,00 per kalenderjaar. Voor huisgenootleden is dit € 12,50 per jaar.

Betaling s.v.p via bankrekening NL50 INGB 000 2825797 t.n.v. KNNV afd. IJssel en Lek te Capelle a/ d IJssel.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november.

Website: www.ijsselelekknnv.nl

Webmaster en productie Samengesteld Blad: Hans Boekhout

Lezingen en cursussen:

Deze vinden doorgaans plaats op dinsdagavonden in buurthuis De Fluiter, Wiekslag 3 te Capelle a/d IJssel.

Aanvang van de activiteiten is om 20.00 uur, de zaal is open vanaf 19.30 uur.

Determineeravonden

Een keer per maand vinden de determineeravonden plaats bij Yvonne de Boer, Plantsoenstraat 1 te Capelle ad IJssel. Tel. 06-3073779

Fotoarchief:

Op de website (homepage) klikken op het trefwoord FOTO'S. Dit geeft toegang tot onze uitgebreide

verzameling foto's die na iedere excursie wordt uitgebreid met een selectie van de inzendingen. **Excursies:**

Excursies zijn er op alle zaterdagen. We vertrekken om 08:30 uur (zomer) resp. 09:00 uur (winter) per auto vanaf het Metrostation Capelsebrug (op de parkeerzone voor vrachtauto's), tenzij anders aangegeven bij de betreffende excursie. Eén keer per maand zijn er vogelexcursies op een doordeweekse dag, vertrek 9:30 uur.

Aanmelden vooraf is noodzakelijk via e-mail knnvijenl@live.nl Doe dit a.u.b. vóór 19.00 uur op de

voorafgaande dag. Aangeraden wordt om het volgende mee te nemen: voedsel, drinken,

lidmaatschapskaarten van Natuurmonumenten en/of het Zuid-Hollands Landschap. Laarzen en/of

regenkleiding zijn, al naar gelang de weersomstandigheden en de gesteldheid van het te bezoeken terrein,

zeer nuttig. Er zijn excursies die een halve of een hele dag duren. Indien niet anders vermeld, duren de

excursies de gehele dag. We maken gebruik van zo weinig mogelijk auto's. Dus als het even kan, stap bij

elkaar in de auto en laat de eigen auto op de parkeerplaats staan.

Adviezen inzake het meerijden in auto's:

Het vervoer van passagiers tijdens excursies die door onze afdeling worden georganiseerd dient geheel vrijwillig en kosteloos te geschieden in verband met de aansprakelijkheid.

Een tegemoetkoming in de kosten van vervoer mag uitsluitend aan het einde van de rit aan de orde komen.

De bijdrage is maximaal 28 cent per gereden km - dit bedrag te delen door het aantal inzittenden.

In geval van schade ten aanzien van de medepassagiers dient duidelijk aan de verzekeringsmaatschappij te worden opgegeven dat het meerijden geheel vrijwillig en kosteloos geschiedde. In geval van schuld van de

eigenaar/bestuurder vallen de aanspraken van de medepassagiers onder de verplichte W.A.M.-verzekering

(Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen). Mochten er zich ondanks deze toelichting toch

moeilijkheden met een verzekeringsmaatschappij voordoen over deze materie, dan is het gewenst om naast de behandeling door de assurantieadviseur, ook het Algemeen Secretariaat van de KNNV in te schakelen

voor nader advies.

Het is gewenst dat elke automobilist die passagiers meeneemt, in zijn of haar verzekeringspakket een inzittenden-ongevallenverzekering heeft. Enkele verzekeringsmaatschappijen hebben zo'n verzekering automatisch in hun pakket opgenomen, bij anderen kan deze speciaal worden afgesloten.